

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. VIII. Vltimum argumentum diluitur, & explicatur modus quo mali
subiciuntur divinæ providentiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

lib. 11
cap. 2
Epiſt.
3.
dinis. Ut enim eleganter ait Plinius: Rerum natura nusquam magis quam in minimis tota est. Et D. Hieronymus ad Heliodorum: Creatorem non in caelo tantum miramur, & terra, Sole, & Oceano, Elephantis, Camelis; sed & in minimis quoque animalibus, formicis, culice, muscis, vermiculis, & istiusmodi genere, quorum magis scimus corpora quam nomina, eandemque in cunctis admiramur solertiam. Item Augustinus libro 3. de Genesi ad litteram cap. 6. Creat minima corpore, acuta sensu animantia, ut majore attentione superamus agilitatem muscae volantis, quam magnitudinem jumenti gradientis, ampliusque miremur opera formicae, quam onera camolorum. Unde serm. 119. de tempore concludit, quod Deus magnus est in magnis, nec parvus in minimis. Videri etiam potest Pater Ludovicus Granatenſis in Cathedra 1. parte cap. 18. ubi de hoc eleganter & eruditè suo morte disserit.

§. VIII.

Solvitur alia obſectio, & quomodo Divina providentia, rerum contingentiam & libertatem non tollat, breviter declaratur,

39. **O**bjicies ultimò contra ultimam conclusionem. Si res humana divina providentia regerentur, & ea quae fiunt à nobis, essent ab aeterno à Deo praedeterminata, ac praedestinata, tolleretur omnis libertas & contingentia nostrorum actuum, & omnia quae fiunt à nobis, fatali quadam necessitate contingerent: quia aeternum illud divinae providentiae decretum, esset immutabile, & infrustrabile, & in tempore à Deo praedeterminato, infallibiliter suum consequeretur effectum; & sic frustra fierent exhortationes, consultationes, deliberationes, preces, orationes, & similia. Unde Seneca in Oedippo.

Fatis agimur, ceditur fatis.
Non sollicita possunt cura
Mutare rati flamma fusi.
Quidquid patimur mortale genus.
Quidquid facimus, venit ex alto.
Vix illa Deo verissime licet.
Qua nexa sunt currant tansis.
It cuique ratus prece non ulla
Mobilis ordo.

Et Horatius lib. 1. Ode ad Fortunam:

Te semper anteit sava necessitas,
Clavos, trabales, & cuneos manu gestans
Abena, nec severus unicus dbeſt,
Liquidumque plumbum.

40. **R**espondeo idem argumentum sub aliis terminis proponi à Seneca Philosopho, lib. 2. naturalium quaestionum, ubi postquam divinae providentiae (quam alio nomine fatum appellat) immobilitatem, efficacissimis rationibus demonstravit, haec sibi objicit.

Fata aliter jus suum peragunt, nec ulla commoventur prece: non misericordia flectuntur, non gratia, servant cursum irrevocabilem, ex destinato fluunt. Quemadmodum rapidum aqua torrentium in se non recurrit, nec moratur quidem, quia priorem superveniens praecipitat. Sic ordinem rerum fati aeterna series rotat, cujus haec prima lex est, stare decreto. Quid enim intelligis fatum? Existimo necessitatem rerum omnium, actionumque, quam nulla vis rumpat. Nanc si sacrificiis, & capite nivea agna exorari judicatis: divina non nosti. Sapientis quoque sententiam

A negatis posse mutari, quanto magis Dei? Cum sapiens quid sit optimum in praesentia sciat, illius divinitati omne praesens sit. ... Quid ergo expiationes, procreationes, quid orationes quae Divi sunt pro aliquo munere obtinendo?

Huic difficultati egregius ille Philosophus respondet: Quaedam à Divi immortalibus ita suspensa relata sunt, ut in bonum vertant, si ad vota praesentia fuerint, si vota suscepta. Ita non est hoc contra fatum, sed ipsum quoque in fato est. Aut futurum, nequit, est aut non? Si futurum est, etiam si non suspensis vota, non fiet. Falsa est ista interrogatio, quia illam mediam inter ista exceptionem praeterit. Futurum (inquam) hoc est, sed si vota suscepta fuerint, hoc quoque necesse est, fato comprehensum sit, aut suspensum vota aut non. Puta fatum est, ut hic desertus sit, sed si litteras didicerit, ab eodem fato continetur ut litteras discat, idè discet. Hic dives erit, sed si navigaverit: at in illo fati ordine, quo patrimonium illi grande promittitur, hoc quoque protinus fatum est ut non get, idè navigabit. ... Sic cum sanitas videatur esse de fato, debetur tamen medico, quia ad nos beneficium fieri per hujus manus venit.

Haec Seneca praclare difficilem illam, immutabilis providentiae cum rerum contingentia, humanorumque actuum libertate concordiam explicavit, quo non melius Christianus Theologus: eodem enim modo illam declaravit S. Thomas 3. contra Gent. cap. 94. in verbis: Cum divina providentia non solum subdatur effectus, sed etiam causa & modi essendi, non sequitur quod si omnia Dei providentia aguntur, quod nihil sit in nobis: sic enim sunt à Deo provisae: ut per nos liberè contingenter fiant. Et hic art. 4. primo loco ubi objicit: Omnis effectus qui habet aliquam causam per se, quae jam est, vel fuit, ad quam de necessitate sequitur, provenit ex necessitate: ut Philosophus probat in 6. metaphys. Sed providentia Dei cum sit aeterna, praexistit, & ad eam sequitur effectus de necessitate non enim potest divina providentia frustrari: Ergo providentia divina necessitatem rebus provisae imponit.

D Cui argumento sic responderet: Ad primum dicendum, quod effectus divinae providentiae non solum est aliquid evenire quocumque modo, sed aliquid evenire vel contingenter, vel necessario; & illud evenit infallibiliter & necessario, quod divina providentia disponit evenire infallibiliter & necessario; & illud evenit contingenter & liberè, quod divina providentia ratio habet, ut contingenter & liberè eveniat. De hoc plura dicemus in Tractatu de praedestinatione, ubi veram ac legitimam humanae libertatis, cum divina Providentia, & Praedestinatione concordiam, fusè exponemus.

§. IX.

E **U**ltimum argumentum diluitur, & explicatur modus quo mali subiciuntur divinae providentiae.

Objicies ultimò: Si daretur divina providentia, illa esset universalis, subindeque non solum ad bonos, sed etiam ad malos aliquo modo se extenderet: At Deus nullam habet providentiam de malis & peccatoribus, cum eos non amet, sed odio habeat, nec malum & peccatum ab eis excludat, sed eos peccare sinat, & in peccato perseverare, ac mori permittit: Ergo &c.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, Deus enim non solum bonorum, sed etiam malo-

malorum providentiam habet, longè tamen di-
versam; boni enim sub ordine divinæ bonitatis
& misericordie continentur, & ad divinæ hæ-
reditatis participationem ordinantur & desti-
nantur: mali verò, præcisè quâ mali, ita conti-
nentur: intra ambitum divinæ providentiæ,
quod decedentes ab ordine bonitatis & miseri-
cordie, incidunt intra ordinem divinæ justitiæ,
nec ordinantur in bonum proprium, sed in bo-
num electorum, & in manifestationem divinæ
justitiæ, pro cuius explicatione & elucidatione.
Sciendum est, totum ambitum divinæ provi-
dentiæ duplici ordine contineri, ordine scilicet
misericordie & justitiæ: ut enim dicitur Psa-
l. *simil loquutus est Deus, duo hæc audivi, quia
propter dicitur, & tibi Domine misericordia.* Quia
ergo Deus potentiam habet, hominem è nihilo
producit, quia misericors, illum mox ad vitam
æternam ordinavit, sicque ordinatum, suavi
gentis lux zephiro & motione, ad bonum sem-
per inclinavit, quousque à benigno illo & gra-
tioso ordine misericordie decedit per pecca-
tum. Prius itaque extitit intra ordinem miseri-
cordie: ubi autem ab illo decedit per inordi-
nationem peccati, Deus (ut loquitur S. Tho-
mas) *inordinationem illam inordinatam non reli-
quit*; mox enim ordinatus est homo peccator
ad penam, ad manifestandum Dei justitiam,
juxta illud ad Roman. 9. *Deus volens ostendere iram,
et iram facere potentiam suam, sustinuit in multa
patientia vasa iræ apta in interitum, &c.* Et quia
peccatores per peccatum servi fiunt, ac divinæ
providentiæ serviunt, non ut liberi, sed ut servi,
idèd sicut opera servorum in familia, ordinantur
ad utilitatem filiorum, inferiora ad bonum su-
periorum, & res omnes corporeæ ad utilitatem
hominis, sic & ipsi mali ordinantur in bonum
electorum. Hinc Augustinus de agone Chri-
stiano cap. 7. *Ex hoc (inquit) admonemur, ut totâ
voluntate serviamus Domino nostro, quoniam justus
liberaliter servit, injustus autem compeditus servit,
omnes tamen divinæ providentiæ serviunt; sed alii
obediunt tanquam filii, & faciunt cum ea quod bonum
est; alii ligantur tanquam servi, & fit de eis quod
psalmus est, &c.* Quibus verbis duplicem indicat
ordinem divinæ providentiæ, unum in quo
boni tanquam filii sponte tendunt ad participa-
tionem divinæ bonitatis, & circa illos nihil ex-
ecretur nisi misericordia; alterum in quo mali
tanquam servi, & rebelles voluntati Domini,
ad penam destinantur, & super illos exercetur
divina justitia; & sicut servi non laborant prop-
ter se, sed propter filios familia, ita nec ordinan-
tur mali ad bonum aliquod proprium, sed ad
bonum aliorum, justorum scilicet. Unde idem
Augustinus in de Genesi ad litteram cap. 6. de
reprobis ait: *Num quia præfati sunt, idèd creaturæ mi-
serie debuerunt? Habent enim & ipsi locum suum,
quem in rebus implent pro utilitatibus sanctorum.*
Hujus duplicis ordinis meminit D. Thomas
suprà quæst. 19. art. 6. ubi hæc habet: *Quod re-
cedere videtur à divina voluntate, secundum
bonum ordinem, relabitur in ipsam secundum alium;
sicut peccator, qui quantum est in se, recedit à divina
voluntate peccando, incidit in ordinem divinæ volun-
tatis, dum per ejus justitiam punitur, Et quæst. 5. de
verit. art. 7. supponens homines ita dirigi à di-
vina providentiâ & ordinari in finem, quod ipsi
se ipsos dirigant & ordinent ad illum; hoc est
ita, ipsi provideri, quod & ipsi providentes
sunt, secundum quod ipsi diversimodè se habent pro-*
Toni. I.

A *videndo, diversimodè eis providetur à Deo, inquit S. Thomas: Si enim rectum ordinem in providendo servant, & in eis divina providentiâ ordinem servat hu- mane dignitati congruum, ut scilicet eis nihil eveniat, quod in eorum bonum non cedat, secundum illud ad Roman. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Si autem providendo ordinem non servant, quod congruit rationali creaturæ, sed provideant secundum modum brutorum animalium, etiam divina providentiâ de eis ordinabit secundum ordinem qui brutis competit, ut scilicet ea que in eis vel bona vel mala sunt, non ordinentur in bonum eorum proprium, sed in bonum aliorum, secundum quod in Psalmo dicitur: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hæc D. Thomas: ex quibus plenissimè solvitur argumentum propositum, & explicatur modus quo mali subduntur divinæ providentiæ.*

ARTICULUS II.

An divina providentiâ essentialiter consistat in actu intellectus aut voluntatis?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ?

N *otandum primò: quod licet Deus in seip-
so simplicissimus sit, in eo tamen cum fun-
damento in re distingui plures actus ex parte
intellectus & voluntatis, pro varietate obje-
ctorum, & modi tendendi in illa, præintelligen-
do unum alteri, non quod re ipsa aliquis sit prior,
vel antecedens, sed quia est fundamentum ut à
nobis prius intelligatur; ita ut si per impossibile
inter illos esset ponenda distinctio, unus deberet
precedere, & esse causa alterius. Sic affectus,
intellectum priorem esse voluntate, & intelle-
ctionem volitione; & inter ipsos actus intelle-
ctus, cognitionem causæ, cognitionem effectus,
& necessariam liberâ: inter actus verò volunta-
tis, volitionem vel intentionem finis, volitionem
& electionem mediorum; & morem naturalem
& necessarium, amorem libero.*

Notandum secundò, ad providentiâ quin-
que actus concurrere. Primus est volitio sive in-
tentio finis, hæc enim est quæ movet ad electio-
nem mediorum. Secundus est cognitio medio-
rum proportionatorum. Tertius est consilium,
seu judicium eorum. Quartus est electio. Quin-
tus denique est imperium, executio enim jam
præsupponit providentiâ ejus quod executio-
ni mandatur.

Notandum tertio, quod cum providentiâ sit
pars prudentiæ, quæ versatur circa media: de
primo actu, qui est volitio sive intentio finis,
non potest esse difficultas, an in illo consistat
formaliter ratio providentiæ: certum est enim,
quod ille actus solum se habet antecedenter,
quia ex volitione finis movetur quis ad eligenda
media. Certum est etiâ, quod providentiâ,
cum sit ratio practica, non consistit in aliquo
actu intellectus speculativi, & per consequens
ex parte actuum intellectus, solum manet du-
bium de actibus practicis: quales sunt consi-
lium, judicium, & imperium. De actibus verò
voluntatis, solum est difficultas, an consistat in
electione mediorum; His præmissis.

Rrr 3 Circa

In Bibli